

קונטרס התפלה

11

הנה כהיות אשר כאו"א מאנ"ש שואל ודורש איך מתפללים ונמה עובדים את ה' בעבודה שבלב זו תפלה. אמרתי לפרש שיחתי קצת בענין הזה ממה שנמצא בכתובים מכ"ק אבותינו רבותינו הק' וצוקללה"ה נ"ע אשר דבריהם דבר ה' אלקינו יקום לעולם וחיים וקיימים כמאז כן עתה. ולא נצרכה אלא להזכרה בלבד ולעורר את לבב אנ"ש עליהם. וגם להעדפה באיזה ענינים לפי העת והזמן דעכשיו אשר נתמעטו הלכבות כו'. וגנ"ז בכלל דבריהם הק' אשר רב טוב ורב אור צפון בדבריהם רק צריכים לגלות כפי היכולת מצפוני דבריהם הק' להאיר ולהעיר את נפשינו ללכת לאורם אור חיי החיים האמיתיים. אשר זה הי' כל ישעם וחפץ נפשם להחיותינו ולהאיר בנפשינו אור וחיות אמיתי ומסרו נפשם ממש ע"ז כידוע לכל היודעים קצת מעניניהם. ואנחנו צריכים להדבק בהם ובדבריהם הק' ולהיות כלים לקבל בנפשינו את האור כי טוב. ולאורם נסע ונלך מעלה מעלה כחפץ ה' ע"י עבדיו הק' וצוקללה"ה נ"ע וזע"א :

א. אה' אחיי ורעיי הלא ידעתם אם לא שמעתם הרבה עניני התבוננות הן בענין בחי' ממכ"ע אשר כל משכיל יכול להבין הדבר לאשורו גם בשכל הטבעי דנה"ב. והן בענין בחי' סוכ"ע ושלמעלה מבחי' סוכ"ע שגם ענינים אלו יכולים לבוא לידי השגת והנחה טובה (בל"א א גושער לייג) בחב"ד דנה"א. והן התבוננות דפסוק ראשון ושני דק"ש. וכמו"כ התבוננות פרטיות השייכים למדות פרטיות. אם התבוננות המעוררת את האהבה או התבוננות המעוררת את היראה. וכן בענין התפארת לאסתכלא ביקרא דמלכא (עם היות דכל התבוננות טובה ואמיתית בפרטי ענין אלקי באיזה ענין שיהי'. ובפרט בענין גדולתו ורוממותו והפלאות אווא"ם ב"ה. ה"ז בחי' ההסתכלות ביקרא דמלכא. שהו"ע הסתכלות שכלו האלקית ביוקר ומעלת האור האלקי ויקר תפארת גדולתו ורוממותו כו'. אשר כל חושיו מתבטלים בהסתכלות זאת שאינו מרגיש א"ע כו'. ויש בחי' תענוג גדול בהסתכלות זאת והו"ע עריבות ומתיקות ותענוג הנפש שמתענג על האלקות וכמ"ש אז תתענג על הוי' כו'. אבל הוא בחי' עריבות ותענוג פנימי ועצמי שכל עצמותו מתבטל בתענוג זה עד שיכול להיות כלות הנפש ממש כו' (ועבודה זו הו"ע עצם דביקות שכלו באלקות שלמעלה גם מהתפעלות שכלי ומכ"ש שהוא למעלה מעלה מהתפעלות המדות שבלב (ועיקרו הוא בבחי' פנימיות בינה כו'). ומ"ם בחי' הסתכלות ודביקות זו באה גם בלב וכמ"ש ולכי ראה הרבה חכ' שהלב והמוח שוין כו'. והו"ע תעלומות לב פנימיות הלב שהאור האלקי מאיר בעומק מוחו ולבו כו'. ועם היות שהאור מאיר בגילוי ממש בתעלומות לבו אין בזה שום התפעלות ולא שום הזזה בגילוי (להיות שזהו מה שעצם פנימיות לבו רואה ומרגיש עצם האלקות כמו שהוא למעלה מהשגה ממש. ובא האור מן המוח אל הלב (כי יש עוד אופן והוא שהאור מאיר בפנימיות הלב שלא ע"י המוח, והיינו שאינו בבחי' השגה כלל. ואז הוא בבחי' התפעלות בלתי מוגבלת לגמרי כו'. ובוה יש נ"כ חלוקי

מדרי' כמ"ש כמ"א ההפרש בין רצוא דתיקון להרצוא שמבחי' התהו כו') אבל הוא מבחי' פנימיות המוחין (שלמעלה מבחי' השגה ממש שהוא בחי' חיצוניות בכלל כו') ולכן אין בזה שום התפעלות והזזה) אדרכה מתבטל בכל עצמותו לגמרי ונעשה כאבן דומם ממש כו'). אמנם יש בחי' הסתכלות ביקרא דמלכא השייכה למדת התפארת כפרט וכמו בענין התכללות ההפכים כו' שכמה הפכים יתחברו ויהיו בנושא אחד. שבוה נראה ונגלה גדולת תפארתו ית' גם כנבראי' דבי"ע שיש בהם בחי' התכללות והתאחדות ההפכים. וכ"ש בעולמות העליונים ובעולמות הא"ס כו'. עד מה ששלמות עצמותו נושא כל ההפכים והכל בכחי' יחיד ממש כו' כמ"ש כמ"א. שבהסתכלות זאת יהי' בחי' שמחת לבב שישמח מאד בתפארת ה' והדר גאונו כו') :

קיצור: יבאר כמעלת התבוננות בכלל. ובפרט בענין גדולתו ורוממותו. לאסתכלא ביקרא דמלכא שהוא עצם דביקות שכלו באלקות.

ב. והנה כל הענינים האלו ערוכים וסדורים לפניכם בכמה דרושים הנדפסים ובכתבים הכל כאשר לכל באר היטב. ואחר כ"ז בכס הדבר תלוי לידע את הענינים האלו ולהכינם על בוריים ולאשורם, ולהתבונן בהם בתפלה שזהו עיקר הכוונה. כי כל הלימוד והיריעה הקודמת היא כהכנה אל העיקר. והוא שיתבונן בהם בתפלה בהתבוננות פרטיות דוקא. והוא להרחיב הביאור בהענין האלקי שמתבונן בו להכיני היטב בריבוי הפרטים שבו דוקא. ולא די בהתבוננו' בדרך כלל לבד. ואף גם אם הענין כבר ידוע אליו ומבואר אצלו היטב אם מתבונן בו בתפלה בדרך כללית לבד אין זו התבוננות כלל. לפי שאינו מאיר האור בפנימיות כמוהו ולבו כ"א בדרך מקיף לבד ע"ג המוח. ועם היות שמתפעל בעת מעשה כמוהו על הענין האלקי וכן מתפעל בלבו כרצוא ותשוקה לאלקות כו'. אבל הוא דמיון כוזב בלבד ואין לו קיום כלל כ"א תיכף חולף ועובר כל ההתפעלות וכמ"ש התעייף עיניך בו ואיננו כו' (ובאמת באופן הזה אינו מוכרח שיתפעל בלבו כרצוא כו'. דהגם שמתפעל כמוהו על הענין האלקי אין התפעלות הלב מוכרחת כלל. ויכול להיות שלא יתפעל בלבו כלל (כ"א באיזה המשכת הלב לבד שנמשך קצת אחר ההתפעלות שבמוח כו' וכמשי"ת) כ"א שמכריח א"ע להתפעל גם בלבו ואז הוא מתפעל בלב. אבל הוא רק דמיון שוא כו'. משא"כ כשהאור מאיר בפנימיות כמוהו אז מוכרח שיתפעל גם בלבו. וכמו כגשמיות כשמתבונן באיזה ענין טוב או נפלא ממילא מתפעל בלב בתשוקה להדבר ההוא כו' ועם היות דבגשמיות העיקר תלוי בהתקשרות והרגש עצמו כו' כמ"ש כמ"א. זהו מפני שהמדות טבעיים אין עיקר תולדתן מן השכל כמ"ש כמ"א. ולכן אינו תלוי כ"כ בהתבוננו' כ"א בהתקשרות כו'. אבל המדות דנה"א שעיקר תולדתן הוא מהמוחין דוקא כמ"ש כמ"א. כהכרח שיהיו שניהם דוקא ההשגה וההתבוננו' וההתקשרות כו'). וכמו"כ ברוחניות כשמאיר האור בפנימיות כמוהו ע"י התבוננות מוכה ממילא מתפעל בלבו כרצוא כו' וכמשי"ת. אבל כשהאור מאיר

במוחו רק בבחי' מקיף לבד אין התפעלות הלב מוכרחת וכשמתפעל הוא רק דמיון שוא וכוזב כו') וממילא אין זה שייך כלל לקיום בפועל אה"כ בסו"מ וע"מ בפו"מ. וכמו"כ אין מזה שום התגברות על המדות טבעיים דנה"כ להכניעם כו'. כ"א נשארים בתקפם כמקודם בלי שום שינוי כלל כו'. (וזהו מה שרבים מאנ"ש מתאוננים שהגם שלומדים הרבה דא"ת ומתפללים. ומ"מ אין שום שינוי לטוב בהמדות טבעיים דנה"כ שהן בתקפם כתולדתם ואדרכה מתגברים יותר כו' והסיבה היא כנ"ל. כי הלימוד והידיעה מצ"ע אין זה פועל להכניע את הרע דנה"כ. (אם לא בדרך בירור מלמעלמ"ט שנעשה ע"י התורה כידוע ומכואר במ"א. וזה דוקא בנשמות גבוהות שנעשה בהם הבירור ממילא ע"י התורה. אבל רוב הנשמות אופן הבירורים שלהם הוא מלמלמ"ע דוקא). ובתפלה ההתכוננות היא בדרך מקיף לבד ואין זה פועל מאומה על המדות טבעיים. וממילא מזמן לזמן מתגברים יותר כו'). וכ"ז הוא לפי שההתכוננות הוא בדרך כללית לבד ואין זה עבודה כלל.

קיצור: יבאר שהלימוד והידיעה הם רק הכנה אל ההתכוננות בתפלה. וההתכוננות עיקרה באריכות דוקא ובפנימיות דאו תפעול על הקיום בפועל ממש.

ג. (והנה יש אשר בתפלה ממציאים ומהדשים איזה פירוש חדש באיזה פסוקים דתפלה (ומובן דמי שהוא בעל שכל עמוק המצאת הפי' הוא בעומק יותר לפי אופן השכל כו') ומתפעלים מזה כמוחם (וגם הלב נמשך קצת כו' כנ"ל) ובוזה יוצאים בעבודתם בתפלה. והנה מלבד מה שספק גדול הוא אם הפי' הוא אמת. וכאשר קרוב יותר שהוא אינו אמת הרי התפעלות נפשו הוא על ענין בלתי אמיתי. ובפרט כשבונה ע"ז בנין באיזה כוונת תפלה ובקשה. ואחרי שהיסוד אינו אמת כשנסתר היסוד כו' (ולפעמים יכול להיות שהתפלה והבקשה היא אמיתית מצד עצמה. רק שהכוונה והתפעלות נפשו באיזה פרטים ממנה או בעומק כללית הכוונה אינה אמיתית מצד שהיסוד אינו אמת כו') לבד זאת ה"ז ג"כ רק בבחי' מקיף לבד ולא יבוא מזה שום דבר לידי פועל בסו"מ וע"מ בפו"מ וכדומה. ואין בזה שום קיום שחולף ועובר מיד (ומ"מ מי שהוא בעל שכל עמוק וממילא המצאותיו המה בעמקות ובהפלאה. ובפרט כשנמשך אצלו משך איזה ענין רב בתפלה כמו מזמור א' וב' ויותר או כמה ברכות כו') ע"פ כוונה זאת. או כשמתחדשים אצלו כמה ענינים בכמה מקומות בתפלה א'. ה"ז פועל בו התרוממות הנפש שמתעלה מן מצבו החומרי הקודם אל הדקות והעילוי. ובד"כ הו"ע חקיקה מבחוץ (לפי שעה) דהיינו צחצוח חיצוניות הכלי כו'. אבל אינו מחזיק זמן רב (בל"א עם הא"ש ניט א סך צייט) כ"א ע"פ רוב על איזה שעות לבד (ויכול להיות על חצי יום ולפעמים גם על יום שלם) ולפועל אין זה שייך מאומה כו') והוא ג"כ בכלל העבודה בדרך כללית ובבחי' מקיף שאין זה עבודה כנ"ל. (והנה יש בזה חילוקים דהישונים אשר למדו הרבה דא"ת ויודעים כמה ענינים באריכות באר היטב. לפעמים כשממציאים איזה ענין

באיזה פי' כנ"ל הוא על יסוד ענין שידוע מכבר באריכות וגם עתה בהמצאה זו ה"ה מתבונן בה באריכות ובפרטיות ע"פ יסודות הענין הנ"ל (ומוצא בזה כעת יותר תענוג מפני תערוכות המצאתו וכמ"ש במ"א עד"מ שיותר טוב לאדם רגל שלו מהראש של זולתו כו'). וממילא לייגמ זעך בא עם אפ דער ענין במובן יותר) אבל כנערים אשר לא ראו הרכה דא"ה ואינם יודעים אריכות ענינים ה"ו בדרך מקיף לכד ואין זו עבודה אמיתית כלל וכלל ורחוק מזה הרכה מאד. ובפרט בצעירים אשר עוד לא נתפתחו עיניהם בדא"ה וכמעט לא ראו מאומה ומהם אשר ג"כ עושים מעשים כאלה להמציא המצאות בתפלה ומתייגעים ע"ז ובזה כל עיונם. ולהם הוא כאיסור ממש, ומתקלקל בזה תכונת נפשם בקבלת איזה ענין שלא יוכלו לקבל איזה ענין בהרחב ובהשגה טובה. וכמו"כ מעומק אמיתי רחוקים המה מאד ולא יוכלו לקבל. ובד"כ אינם מקבלים ענינים יסודיים. כ"א נעשה בהם טבע הדמיון וחידודים של שקר. אשר לא יוצלח משו"ן לשום עסק טוב וקבלה טובה. ומכ"ש שאינו שייך כלל להתבוננות אמיתי בתפלה ואינו פועל ישועות בנפשו כלל בתיקון מדותיו כו'. וכל החפץ בחיי נפשו צריך לברוח כמטחוי קשת מדרך זה. ולא ירצה להיות ממציא ומשכיל כ"א ללמוד ולדעת היטב. ואז לפעמים כשימציא איזה ענין יכול להיות אמיתי כו'). ובד"כ כ"ז הוא תולדות העבודה בבחי' מקיף כו' אשר רבים נכשלים בזה בכמה אופנים שונים כנ"ל ובכדומה לזה. וכ"ז מצד ההתרשלות לייגע א"ע כיגיעה אמיתית בעבודה כדבעי למהוי).

קיצור : יזהיר מלהמציא פירושים חדשים בפי' המלות דתפלה, להיותו מקיף, ויבאר התפרש בין חסידים הראשונים והצעירים, ואשר הצעירים צריכים להזהר יותר.

ד. אמנם העבודה האמיתי' היא כיגיעה בתפלה כיגיעת נפש ויגיעת בשר דהיינו יגיעת המוח בעיון גדול ובהתקשרות גדולה (מיט א שטארקע צוא גיטראנינקייט) בהמושכל, שצריכים לזה אריכות זמן כשעה ויותר להרחיב את ההשגה וההתבוננ' בריבוי הפרטים שבו דוקא. ולקרב לעצמו את הענין ע"פ הסברים הידועים לו או מה שמתחדשים אצלו בעת מעשה. וכ"ז יהי' לא כלומד בלבד איזה ענין. כ"א בהתקשרות עצמי בעצם נושא המושכל המושג כמוהו. וזה הוא הגורם לו לידע ריבוי הפרטים שבהמושכל גם יותר ממה שידע קודם בלמודו בהענין. ויתחדשו אצלו ענינים רבים במה לקרב את הענין לעצמו. וכל פרט ופרט שבו וכן כללות הענין יהי' בעומק הרכה יותר (והוא מה שהעצם מביא את ההתגלות שלו. כו'). ואין הכוונה כאן על עצם נקודת ההשכלה כ"א על עצם הענין המושג כו') עד שיוקלם ויונה הענין היטב כמוהו (עם לייגמ זיך אפ בא עם דער ענין האלקי זייער גוט און זייער ריין כמוהו) ויאיר האור בגילוי ממש כמוהו. ומהמח נמשך אל הלב שנחקק ונרגש האור בלבו. והוא מה שהלב שומע ומרגיש את הענין האלקי המושג כמוהו. והוא ע"י הדעת שבמח המתפשט וכא גם ללב (ונחלק לחו"ג שהן אהוי"ר כו'). דהנה כשהענין האלקי מאיר

בגילוי במוחו ה"ה מתפעל במוחו על האלקות (אם באהבה או ביראה לפי אופן ההשגה וההתבוננות כנ"ל) והיינו התפעלות המדות שבמוחין שהיא התפעלות שכלי. ואז נמשך הלב ג"כ אחר המוח. כי יש כח המושך בשכל (והוא בחי' הדעת) שמושך את הלב שתתפעל גם היא מהתפעלות המוח (ומשיכת הלב יש גם בקטנות המוחין היינו כשהתבוננות היא בדרך כללית ובדרך מקיף לכד כו' כנ"ל. אלא ששם גם משיכת הלב היא בקטנות מאד ומתעלמת תומ"י ולא יהי' מזה התפעלות המדות שבלב ממש. כי כללית ענין משיכת הלב זו היא ממוצע בין התפעלות המדות שבמוחין להתפעלות המדות המורגשות שבלב. והיינו דוקא כשהאור מאיר במוה בהתרחכות גדולה ובגילוי ממש ונקלט ממש במוח בבחי' פנימיות. וממילא גם ההתפעלות במוחו הוא בבחי' פנימיות. ואז גם המשכת הלב היא אמיתית והיא ממוצע להביא את האור להיות נרגש בלב שיתפעל עי"ו באהוי"ר בהתגלות. משא"כ כשהאור במוח הוא בבחי' מקיף לבד. הנה עם היות שמתפעל קצת בלב שנמשך אחר המוח הוא ג"כ בדרך מקיף לכד ומתעלם ומסתלק תומ"י והי' בלא הי' כו' (ויש בחי' קטנות יותר והוא שלא יש משיכת הלב כלל. והו"ע קמן שאין לו דעת כלל כו'. ועמ"ש בע"ח שער דרושי הצלם דרוש ג' וד"ו) כי לפ"ע האור במוחין כן הוא בלב כו'). וכנראה בחוש שמיד שיתפעל השכל שבמוח באיזה דבר מה שהוכשר מאד במוחו. מיד יומשך גם הלב פתאום אחר התפעלות זאת שבמוח בלי יגיעה כלל אלא ממילא ומאליו נמשך התפעלות הלב אל אותו הדבר שממנו נתפעל השכל שבמוח. והוא מצד כח המושך שהוא בחי' הדעת שמושך את הלב להתפעל באותה התפעלות שבמוח. אמנם התפעלות הזאת שבלב היא בהעלם עדיין ולא בהתפעלות מורגשת (ולכן היא מתדמה לאופן ההתפעלות שבמוח כו'). אך ע"י משיכת הלב הנ"ל שעולה מלמטלמ"ע בא אח"כ האור מלמעלמ"ט בגילוי ממש בלב. והוא מה שנחקק ונרגש הענין האלקי בלבו כו'.

קיצור: יבאר כי העבודה האמתית הוא לייגע מוחו שהתקשרות גדולה ואז תהי' התפעלות הלב בדרך ממילא שהוא ענין משיכת הלב.

ה. **והענין** הוא כי הנה ידוע בענין הדעת דעם היות שהוא בחי' התקשרות בהענין המושכל והמושג. והוא ממוצע להולדת המדות כו'. אין זה כל ענינו שהוא ההתקשרות בהמושכל לבד. כי הרי הוא מוח בפ"ע בתלת מוחין שהוא מוח ג' כידוע. אלא עיקר מציאותו ומהותו הוא הרגש הענין המושג. והוא שבא המושכל במורגש ובהכרת הענין יותר. והיינו ע"י ההתקשרות שמקשר א"ע בחוקה להענין ה"ה מכיר ומרגיש את עצם הענין המושג. (ומשו"ו ניתוסף עי"ו ריבוי בהשגה להבין הדבר על בורי' יותר בריבוי פרטים ובעומק יותר ומתקרב הענין אצלו בטוב ביותר כו' כנ"ל. וגם משו"ו נעשה ממנו התפעלות המדות כמשי"ת). וההרגשה זהו"ע הדעת, כי יכול להיות שמכין את הדבר היטב ומ"מ אינו במורגש אצלו. וכמו תינוק חכים שמכין הכל ומ"מ אינו מרגיש עצם הענין. דלכן קמן פחות מבין י"ג שנה אינו בר עונשין. ואע"פ שהוא חריף ובעל השגה ותפיסה ובקי בדיני

המצות מ"ע ומל"ת ככי טוב. ומ"מ אינו בר עונשין אם עבר על איזה מצוה מפני שאין לו דעת. והוא שאין לו הכרה והרגשה עדיין בעצם ענין המצות (וכמו שאמרו לענין נדרים והקדש אם יודעים לשם מי נדרו והקדישו כו') וכמו גם במילי דעלמא בממון וגדולה אע"פ ששכלו כמוב ההשגה והבחירות. מ"מ אמיתת הענין של סמון וגדולה רחוק ממנו כי לא יכיר וירגיש בהם כגדול. וכן בהיפך שהוא השפלות והדלות אע"פ שמבין היטב חסרונם אינו בהרגש אצלו עדיין כמו בגדול שמרגיש היטב חסרון השפלות והדלות כו'. והו"ע האכזריות שהוא מצד העדר ההרגש אף על פי שמבין שפלות הזולת אין הדבר נרגש בנפשו. ולכן אינו מרחם עליו. והרחמן הוא שמרגיש את שפלותו דמשום זה מרחם עליו (וכמו שכתוב במקום אחר דרחמים הוא מן הדעת דוקא ולכן עומדים בקו אחד כו') וזהו"ע הדעת שהוא ההרגש (וכמו כאיוב דכתיב לא כדעת ידבר שאינו מרגיש אמיתית הדבר מה שמדבר שאם הי' מרגיש איך הי' אומר דבר כזה) והוא שמרגיש את הענין המושג ע"י ההתקשרות שמקשר דעתו בחוץ בהענין כו'. והנה ענין ההרגשה הגם שהיא כמוה (וכמו גידי ההרגשה בגשמיות שהן כמוה כידוע) מ"מ ה"ה בא אל הלב. שהלב מרגיש את הענין המושג כמוה ומתפעל עי"ז בלבו לפי אופן ההשגה. זכמו בגשמיות כשמרגיש את טוב ענין הממון והגדולה הרי נרגש הענין בלבו ומתפעל בלבו ממילא באהבה ורצוא לזה. ולהיפך כשמרגיש ענין חסרון השפלות אינו רוצה כזה בשו"א. כמו"כ הוא בעבודה כשמרגיש את עצם הענין האלקי ממילא בא ההרגש גם אל הלב וה"ה מתפעל בלבו על האלקות. אם שההתפעלות היא בבחי' קירוב והו"ע הרצוא להתקרב ולדבקה בו. והיינו כשההתבוננות היא בבחי' קירוב דאלקות או כהפלאות אלקות שלגדולתו אין חקר כמ"ש במ"א דאהבה היצונית נולדה מההתבוננות בבחי' קירוב דאלקות. ואהבה פנימיות יותר היא הבאה מההתבוננות כגדולת והפלאות או"א"ס ב"ה כו') וכן כשמתבונן איך שכולא קמ"ו. כלא חשיב כו' או בהתבוננות איך שאו"ס נמצא למטה כמו למעלה כו' מתעורר מדת היראה כו' כמ"ש במ"א פרטי ההתבוננות בענינים אלו. וההרגשה בלב והתפעלות הלב כאים ממילא בלי יגיעה שאינו צריך לייגע להרגיש את הענין האלקי בלבו ולהתפעל באהו"ר. כ"א בא ונמשך ממילא מן המוח אל הלב (ע"י אמצעות הדעת שממשיך ומעלה תחלה את התפעלות הלב אל המוח כנ"ל ואח"כ נמשך מן המוח אל הלב שכ"ז נעשה ממילא כו') והעיקר הוא היגיעה במוח (ר"ל עם היות שתכלית הכוונה היא החקיקה וההרגש בלב והתפעלות המדות דוקא בהתגלות הלב שזהו עיקר העבודה הן מצ"ע והן כחיות וקיום התו"מ והן בבירור וזיווך המדות טבעים כו' כמשי"ת. ולכן כתי' וידעת היום והשבות אל לבבך דהעיקר הוא ההשבה אל הלב להיות שזהו העבודה העיקרית כו'. אמנם זה גופא שיהי' התפעלות המדות בהתגלות הלב תלוי ביגיעת המוח דוקא) להתבונן באריכות ההתבוננות דוקא ולקשר א"ע היטב היטב בעצם הענין האלקי המושג להיות נרגש כמוהו

שעל ידי זה נעשה ההגדלה וההרחבה בההשגה להבין ולהשיג את הענין היטב בכל פרט ופרט שבו ובעומק ביותר כנ"ל. עד שמאיר האור בגילוי ממש במוחו. ואז ממילא נמשך האור בלבו ג"כ שהלב מרגיש בטוב (דער הערט זייער) את הענין האלקי ומתפעל במדות שבלב באהוי"ר אמיתיים. ונק' התפעלות עצמיים (בל"א ניט גימאכמע התפעלות כ"א מה שהלב מתפעל באמת על עצם האלקות מצד ההרגש האלקי שנרגש בלבו כו').

קיצור: יבאר כי דעת הוא מוח בפ"ע (מלבד ענין ההתקשרות) והו"ע ההרגשה להרגיש הענין, וגידי ההרגשה עיקרם במוח. ואז ההתפעלות שבלב אמיתית.

1. (וביאור הענין הוא כי הנה יש התפעלות הלב הבאה רק מהבכנ של ההתבוננות שבמוח והוא כאשר התקשרות הדעת שבמוח אינו בעצם האלקות המושג כ"א בההשגה לבד. ואין עצם האור האלקי מאיר בגילוי במוחו כ"א בחי' לכושי ההשגה לבד. ולכן אין בכח ההשגה והתבוננות זו להתפשט ולמשך בלב שגם הלב יתפעל מעצם ההתבוננות שבמוח. אלא לאחר שמתקצר ההשגה ונשאר רק הבכנ לבד מההשגה. והוא שאלקות הוא טוב ונפלא. שזהו הבכנ הנשאר מההתבוננו' בגדולת והפלאות אוא"ם ב"ה. ומוח נתפעל בלבו באהבה כו'. והתפעלות הזאת אינה התפעלות עצמיות. שאין הלב בעצם מצ"ע מתפעל על האלקות כ"א שפועלי' עלי' שתתפעל כו' (וממילא אין ההתפעלות בעומק כ"כ כ"א בבחי' חיצונית לבד כי בחיצונית הלב גופא יש ג"כ פנימיות וחיצונית) לפי שאין הענין האלקי נרגש בלבו. ואף גם ההתבוננו' וההשגה שבו אינו נרגש בלב. ויש כאן הפסק בין התפעלות המוח להתפעלות הלב שאחר שמתפעל במוחו אז כשמתקצר ההתבוננו' בהכבן מתפעל בלבו ע"ז. ובעת התפעלות הלב כבר נתעלם ונסתלק ההתבוננו' שבמוח. וממילא התפעלות הלב היא בקטנות (ואין הכוונה כמו הקטנות שבהתבוננות בדרך כללית כי שם באמת אין התפעלות המדות כלל רק דמיון שוא ואין זה עבודה כלל כנ"ל. אבל ככאן ה"ה מתפעל ממש במדות שבלב. והיא עבודה שבלב באהוי"ר הן מצ"ע ומצד קיום המצות שנותן בהם חיות וכן כבירור הנה"ב כו'. אלא שבכללותה היא בבחי' קטנות וחיצונית. מפני שאינו מאיר האור האלקי וההתבוננות בלב כו' כנ"ל) ובמהרה נפסקת ההתפעלות כו'. וכ"ז הוא מפני שבמוחו ג"כ אינו מאיר האור האלקי בעצמו. משא"כ כשהתקשרות במוחו הוא בעצם האלקות המושג ומאיר האור האלקי עצמו במוחו. עם היות שהוא ג"כ מלוכש בלבושי השגה. אבל הלבושים הן כעין מעבר והעיקר נרגש אצלו האור האלקי אז האור נמשך ומתפשט ממילא גם בלב. והיינו שהעצם האלקות המושג במוח נרגש כמו שהוא בלבו ג"כ. ואז ממילא הלב מתפעל על עצם האלקות. והוא בחי' התפעלות עצמיות שהלב מתפעל ממילא מצד עצמה על עצם האלקות מצד ההרגש האלקי הנרגש בה כו'. וממילא יש קיום להתפעלות זאת מאחר שהיא התפעלות עצמיות כו').

(ואל יאמר האדם איך יבוא לכלל עבודה זו. הנה זהו כאשר לא נסה עדיין לגשת לעבודה אמיתית זו נדמה אליו אשר הדבר רחוק ונפלא ממנו) (ויש בזה ג"כ תערובות תחבולות היצר שאינו רוצה בעבודה כזו ה"ה זורק בן טפה מרה משפלות של שקר לאמר איך תבוא לעבודה גדולה שאינו מערכך כלל ולמה תייגע על דבר נעלה מאתך) אבל באמת לא נפלאות היא ולא רחוקה היא כלל אדרבה קרוב הדבר לכל מי שיש לו מוח ולב שיכולתו להעמיק ולקשר א"ע לאיזה ענין. ויש בכחו ויכולתו לקשר א"ע להעצם האלקות המושג כמוחו (ובפרט אשר בחסדו חסד עליון הנה הוא ית' נדרש לכל הדורשים אותו באמת כו') וכשיקשר א"ע בחזק יבוא לבחי' הרגש והתפעלות הנ"ל במוחו ולבו כו'. ובודאי צריכים לזה יגיעה רבה. אבל לא נפלאות היא ממנו כלל וכלל. רק שלא יתשל לייגע א"ע ביגיעת המוח להבין ולקשר א"ע כו' (וידוע הוא דיגיעת המוח הוא בנקל הרבה יותר מיגיעת הלב, דכאו"א מוחו ברשותו כו' כמ"ש בס"ב. ומשו"ז בנקל יותר אופן עבודה זו והוא ההתקשרות בעצם האלקות המושג כו') וע"י יגיעה בנקל לו לבוא לזה וכמא' יגעת ומצאת תאמין כו') והעצה לזה שיהי' לו בנקל בתפלה להתכונן ע"ד הנ"ל. הוא שירגיל האדם א"ע לעסוק בעיון באיזה ענין גם בשאר היום. והיינו שיעשה לו עת זמן להתבודד ולהעמיק דעתו היטב באיזה ענין בדא"ח כשעה או שתיים. וברכיבו ההרגל במשך זמן יבוא לו בנקל בשעת התפלה להאריך ולהעמיק בהתכוננות ע"ד הנ"ל שיאיר האור במוחו ולבו כנ"ל ולפעול ישועות בנפשו כו' כמשי"ת.

קיצור: יבאר שישנה התפעלות הלב הכאה רק מן הככך. ואיננה בעומק ונפסקת מהרה. והעיקר הוא אשר עצם אור האלקי מאיר במוחו, וזה בא ע"י יגיעה. והעצה להרגיל עצמו להתעסק בלמוד בעיון רב.

ז. והנה זו היא רעה חולי אשר הרבה מאנ"ש נלכדים בזה בזה"ז. כאשר מצינו רבים העוסקים הרבה בדא"ח וגם בענינים עמוקים ומייגעים א"ע להבין הדברים על כורים (ויש מהם אשר כל עסקיהם הוא בענינים עמוקים דוקא כמו במדרי' שלמעלה מאצי' דוקא ובעצמות אוא"ס במדרי' שלפני הצמצום. ובענינים אחרים כמו בענין בריאת יש מאין שמבחי' מל' דאצי' לבי"ע ובענין ממכ"ע וסוכ"ע וכ"ש בפרטי מדרי' דבי"ע ובענין עבודת המלאכים באמירת קדוש וברוך וכדומה בהענינים. אינם הפצים לעסוק בהם ולא נהשב בעיניהם לעסק כלל. ולפי קטנות דעתם קוראים זה בשם ענינים נמוכים. והוא מפני שאינם יודעים העמקות בענינים אלו. ובשו"א אינם יודעים כלל תוכן ענינים אלו על כורים. ואין להם שום חיות בענינים אלו ואינם מוצאים בהם תועלת לנפשם (מפני העדר נתינת נפשם לעבודה בתפלה אשר באמת עיקר העבודה עכשוו הוא בענינים אלו ביותר) כ"א כל עסקיהם הוא בענינים הגבוהים שנראה בהם העמקות וכזה הם הפצים מצד ההשכלה שבהם. ומהם שמייגעים א"ע לריק ואינם משיגים כלל אמיתית הענינים (רק

שמדמים לעצמן שמשיגים אבל באמת אינם משיגים כלל אמיתית הענין) מפני שענינים אלו אינם נתפסים כ"כ מצ"ע בלבושי ההשגה ממש מצד הדקות והרוחניות של הענינים האלו שהן למעלה מהשגה ממש (ועיקר הידיעה בהם הוא בכחי' פנימיות בינה ובהנחה בנפש הנק' אוכניתא דלכא) וממילא מהפכים ומבלבלים הדברים כו' (וזה נמצא גם באלה ששכלם טוב והי' ביכולתם להשיג הדבר לאמיתתו ומ"מ מהפכים כו'). והיינו מפני שרוצים להיות משכילים ככה עצמן דוקא ולחדש חדשות. ואינם מסורים ונתונים לדברי כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקלה"ה נ"ע זי"ע. להעמיק היטב בדבריהם ולהכין מה שהם אומרים. כ"א ככל דבר שרואים מיד רוצים להמציא בזה המצאות והשכלות ולחדש חדשות כו', וממילא אין להם אלא הידושם הור והבלתי אמת לגמרי. ואמיתית הענין אינם יודעים כלל. אדרבה מהפכים אמיתי' הכוונה לגמרי כו'. ומגלים פנים בפנימיות התורה שלא כהלכה. ר"ל. ושאריו להו מארי' כו'. והרי אנו צריכים להיות מסורים ונתונים בכל נפשינו ודעתנו לתורת אמת אשר הנחילנו כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקלה"ה נ"ע זי"ע. וליגע הרבה להבין דבריהם הק' ולהיות רק כלי לקבלה להבין ולקבל אמיתית דבריהם, ובריבוי לימוד בכמה וכמה ענינים ובריבוי יגיעה יכולים להשכיל בדבריהם השכלות אמיתיות והשי"ת יאיר עינינו כו'). ומהם אשר מוסיפים עוד חסא כו' ומגשימים את הדברים מאד בזה שמביאים אותם בישות דהשגה ובלבושי הגשמה כו' (והיינו מצד גסות כלי השגתם וכידוע שיש מי ששכלו דק ויש ששכלו גס כו' והוא רחום יכפר כו').

קיצור : יתאונן על העוסקים בענינים עמוקים דוקא. והוא לסיבת העדר התמסרותם לעיין בעומק דברי רז"ל ומהם עוד מהפכים הדברים ומגשימים בישות דהשגה.

ח. ורבים גם מהעוסקים בדא"ה כדבעי למהוי ויש להם חוש טוב. וממעטים מאד בתפלה שמתרשלים לייגע א"ע בתפלה. ועפ"י הרוב הם מתפללים כפי הרגילות ככל אדם. ולפעמים כשמתעורר לבכם הנה תפלתם רק בהתבוננות בכללית ובדרך קצרה הנ"ל. שאין זה עבודה כלל כנ"ל. ועי"ז גם יגיעתם בעסק דא"ה הוא לריק ח"ו. כי הנה מלבד אשר כל חיות וקיום עסק התורה ועסק המצות הוא התפלה דוקא. וכמ"ש בס"ב דאהו"ר הן מקור הרמ"ח מ"ע ושם"ה מל"ת. וכמו"כ בעסק התורה שיהי' הלימוד כדבעי למהוי ושירגיש חיות ואור בעסק התורה הוא ע"י הקדמת התפלה. דלכן נמשלה התפלה לח"י חוליות השדרה שמעמידים כל הגוף כו' כמ"ש בלק"ת ד"ה לא הביט און כו'. הנה לבד זאת קיום הידיעה וההשגה שמשיג באלקות בלימודו בדא"ה הוא דוקא כשנחקק ונרגש הענין במוחו ולבו בתפלה. אבל בלעדי זאת נשכח ונאכזר הענין אצלו וכל יגיעתו בלימוד בידיעת אלקות הוא לריק ח"ו. ועז"נ (משלי י"ז) למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין. שגם אם מייגע א"ע לקנות חכ' וידיעה בלימוד אם אין הדברים נחקקים במוחו ולבו כעבודה שבלב זו תפלה נאכזר אצלו הענין לגמרי במשך זמן מה

(וירתי תרתי גיהנם כו'). כי הלימוד מצ"ע הוא הידיעה וההשגה לבד, אבל אינו נחקק עצם הענין האלקי בפנימיות ועומק נפשו. וכשמתפלל אח"כ בענין הזה בהתבוננות בדרך כללית ובקיצור הענין הזה בלבד (וכ"ש כשאינו מתבונן כלל בתפלה) הנה במשך הזמן בדרך כזה יתקצר אצלו הענין וישכח אריכות ההשגה מעט מעט עד שיהי' כלא הי'. כ"א כאשר פרטי הענין האלקי בכל פרט ופרט שבו נחקקים במוחו ולבו בתוך תוכם בבחי' עצמיות כו' כנ"ל שזהו העבודה דתפלה. אז הוא מתקיים בנפשו בבחי' קיום נצחי ותמיד הוא בבחי' קירוב לאלקות כו'. זאת ועוד אחרת מצד התלבשות הנשמה בגוף ונה"כ. שהנה"א מלוכש בלבוש חומרי וגם דנה"ב הטבעי אשר מדותיו הטבעיים הם תקיפים וחזקים מאד (ובזה יש כמה חילוקי מדרי' וכידוע שיש ג' חלוקות כללית בנה"ב הנק' שור כשב ועז. דעז הוא עז שבבהמות בבחי' תקיפות וחזק ביותר שאינו ניזון ממקומו כלל משום דבר. ואינו בבחי' התפעלות כלל ואינו ניכר בו שום תנועת עזות ותוקף כ"א עומד קיים במקומו בלי שום הזזה בעצמו. וניכר רק כשנוגעים בו לפעול בו איזה דבר. אז ניכר תוקפו וחזקו שאינו מתפעל משום דבר כלל כו'. ושור הוא שור נגח שמראה תוקפו וחזקו לנגח ולבעוט כו' (ובזה נקל יותר לפעול הזזה לטוב מפני שיש בו תנועת התפעלות. שזהו מצד חלישות הישות שאינו בתוקף כ"כ ולכן הוא מתנועע כו'). וכשב טבעו רך ובקל לכפותו ולהפכו כו'. (ובפרטיות יש בזה כמה וכמה פרטים וחילוקי מדרי') אשר ע"ז הוא תכלית ירדת הנשמה בגוף בכדי לברר את הנה"כ לזכך את המדות טבעיים ולאכפיי' לסט"א כו'. וכך נקצבו לאדם ימי חייו בעוה"ז לפי הכירוים שצריך לברר וכמ"ש ימי שנותינו בהם שכעים שנה כו' בהם אותיות בהמה כו' כמ"ש במ"א. ועיקר הזיכוך והכירור הוא ע"י העבודה דתפלה דוקא. אם העבודה היא בהעניינים שגם השכל הטבעי דנה"ב יכול להכין זאת הרי הנה"א פועל בו (ע"י אריכות התבוננות ובהעמקת הדעת כנ"ל) שגם הוא יבין וירגיש את הענין האלקי ובהתפעלות האהוי"ר דנה"א מתפעל גם הנה"כ באהוי"ר כו'. ואם העבודה היא בעניינים שלמעלה מהשגת השכל הטבעי. הנה בהתגברות התפעלות המדות דנה"א ה"ה מתגבר על המדות טבעיים דנה"ב להכניעם כו'. והיינו כשמתפעל באהבה אמיתית לאלקות הרי האהבה הזאת מתגברת על האהבה זרה דנה"ב לתאוות ותענוגים נשמיים להכניעה שלא ירצה בזה כו'. וכמ"ש במש"ב ח"א פ"ט ואהבת ה' כאש בוערה בלבו כו' מעומקא דלבא שבחלל הימני שיהי' תוכו רצוף אהבה מלא וגדוש עד שתתפשט גם לחלל השמאלי לאכפיי' לסט"א יסוד המים הרעים שבה כו'. וכמו"כ בכל מדה בפרט כו' (וכפי אשר ידע אינש כנפשי' מדותיו הרעים באיזה מדה פרטיות ביותר. צריך לעורר בתפלה ביותר המדה דקדושה שלעומת המדה רעה בכדי להכניעה ולשנותה כו'). וגם ידוע דעיקר הכירור הוא ע"י הדעת. שהדעת מבחין בין טוב לרע. וכמא' אם אין דעה הכדלה מנין. דעיקר ההכדלה בין טוב לרע הוא ע"י הדעת. כי הנה ענין הדעת הוא ההרגשה כנ"ל. ולזאת בכח הדעת דוקא מבחין שזה טוב וזה רע כו'.

וכמו בנשמויות שהאדם מרגיש באיזה כאב שיארע בא' מאבריו שההרגשה היא במוח. והיינו ע"י גידי ההרגשה שנמשכים מן המוח לכל האברים עיי' מרגיש הכאב שבאבר ההוא והיינו במוח הדעת דוקא. וכמו יוסף דעת יוסף מכאוב דכשהדעת יותר ה"ה מרגיש יותר יכאב לו יותר. והתינוק אינו מרגיש כ"כ באיזה כאב מפני העדר הדעת שבו. וכמו"כ הבהמה שאין לה דעת אינה מרגשת כ"כ בהכאה וכאב כמו האדם (ומ"מ מרגשת קצת מפני כח המדמה שכנידי המוח שלה כו') וכמו"כ בהרגש הטוב של ממון וגדולה ולהיפך הרגש הלב דשפלות ודלות הוא במוח הדעת דוקא וכנ"ל בענין אכזריות ורחמנות שאינו תלוי בהשגת והבנת השכל שגם אם מביין שפלות הזולת מ"מ כשאין לו הרגש אינו מתפעל לרחם. וכשיש לו הרגש ה"ה מתפעל לרחם עליו. וכמו"כ להתפעל בדבר טוב הוא מצד ההרגש דוקא. נמצא דההבחנה לבחור בטוב ולמאוס ברע הוא ע"י הרגש הדעת דוקא.

קיצור: יכאר כי תפלה מביאה חיות בהשגה, וכפרט כמה שנוגע לבירור הנה"ב אשר בו ג' מדרי' כלליות עז שור כשב. והבירור הוא ע"י דעת המבחין ומכדיל.

ז. וכמו"כ יוכן בעבודה בתפלה כשהוא בהעמקת הדעת שנוגש האור האלקי כמוחו ולכו ה"ה מרגיש את הטוב ר"ל את העילוי דאלקות ומתפעל באהבה ורצוא אליו ית'. וכמה שמרגיש את העילוי דאלקות ה"ה מרגיש את השפלות והפחיתות של הרע. ולכן נקבע בנפשו הבחירה שבוחר בטוב ומואס ברע. ולפי אופן אמיתת ההרגש (כהעילוי דאלקות והפחיתות של הרע כו') כן הוא אמיתת הבחירה לבחור בטוב ולמאוס ברע שמואס באמת בהרע כו'. ונמצא דעיקר הבירור והזיכוך דמדות הטבעים הוא בעבודה בתפלה דוקא. משא"כ בלימוד התורה גם בלימוד הפנימיות כדא"ח בידיעת והשגת אלקות אינו פועל הבירור והזיכוך במדות הטבעים (וכנ"ל דהבירור מלמעלמ"ט ע"י התורה הוא בנשמות גבוהות דוקא. אבל ברוב הנשמות הבירור הוא ככחינת מלמלמ"ע כו') וה"ה בתקפן כמו שהן (וגם אם יקשר ועמיק דעתו בעת הלימוד כנ"ל שצריך להרגיל א"ע כך כו'. מ"מ אין ההרגש וההתפעלות אז כ"כ, עם היות שגם בלימוד הטוב מתפעל קצת שזה טוב וזה כו' וצריכים לבחור בטוב כו'. אין זה בכחי' פנימיות כ"כ להנות בקביעות בנפש ומתבטל כמשך זמן מה כו'. מפני שבעת הלימוד גם בלימוד הטוב אין ההרגש וההתפעלות כזה כלל כמו בעת התפלה שהוא עת רצון למעלה ולמטה שהיא עת מוכשר לקלימת האור כי טוב כו') ולכן יכול להיות שגם אם לומד דא"ח הרבה והוא רחוק בעצמו לגמרי מאלקות ואדרבה להיפך כו'. וכמו שיש כמה בנ"א שלומדים דא"ח ומתפעלים משוב הענין ומיד כשפוסקים מללמוד עושים ההיפך לגמרי כו'. ועוסקים בהוללות וליצנות ויש גם בניבול פה וכדומה ובקירוב מאד לדברים האסורים עד שעלולים ליפול ח"ו ברע גמור ר"ל. וכ"ז הוא מפני גסות הרע שכנפשו שהוא בתולדתו ולא ניוון אפי' זיז כ"ש. (ובפרט

מי שהוא חומרי וגם כמבעו כמשי"ת. ולהיפך מי שיש לו לב נשבר כמבעו הלימוד הטוב פועל בו הזזה קצת כנ"ל. מ"מ זהו רק לפי שעה ושיהי' בקיום זהו ע"י התפלה דוקא וכו' כנ"ל). ובהעדר העבודה בתפלה גם מה שלמד וידע נהפך לו לסה"מ בקרבו ר"ל שנעשה עיי"ז יש וגסה"ר ביותר. והוא נוקב ויורד בנפשו עד שמפילו ר"ל. וכמו שהאריכו בס' מוסר הראשונים בענין הגאווה וגה"ר שהוא אבי אבות הטומאה לפי שהוא תכלית הישות וגסות הרע ומקור לכל המדות רעות. ועמ"ש בפ"ק דמוטה. וז"ש למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה כו' דמאחר שלב אין טוב הו' לו שלא הו' קונה חכ' כלל ולא הו' בכחי' גה"ר עכ"פ. ולזאת החפץ בחיים לא יפסוד א"ע בלימוד דא"ח לבד. כ"א העיקר שבלימוד הזה ייגע א"ע ביגיעת נפש ויגיעת כשר בתפלה להתבונן ולהעמיק דעתו היטב שיהי' נרגש האור במוחו ולכו ולתפעל באהוי"ר אמיתיים ואז פועל ישועות בנפשו בקיום התומ"צ ובזיכוך המדות טבעיים. והאור האלקי נחקק ונקלט בנפשו בכחי' קיום נצחי כו' כנ"ל :

קיצור : יבאר שתפלה הוא דעת ואז נקבע בנפשו האור האלקי. וכלא העבודה דתפלה יכול ללמוד דא"ח ויהי' ח"ו הפכי ממש.

י. אמנם מי שאין דעתו יפה כ"כ לקשר א"ע בעצם הענין האלקי. מ"מ יכול לעבוד את ה' בתפלה בהתבוננות בהענינים הידועים לו בהעמקת הדעת לקשר א"ע בההשגה וההתבוננות היטב עד שיורגש הענין היטב במוחו. וגם ירגיש בלבו את הטוב דאלקות עד שיתעורר בלבו באהוי"ר (לפי ההתבוננות במה שמתבונן כו') בהתגלות הלב. והנה פרטי עניני ההתבוננות בתפלה ידועים המה. ובכללות ההתבוננות בפסוד"ז הוא בגדולת אוא"ס כ"ה בענין התהוות שיש בזה גדולת והפלות אוא"ס כ"ה המבוארים ככ"ש ובהמזמורים דפסוד"ז. וגם ההתבוננות בהילול ושבח וכיטול דחיצוניות העולמות ובכ"ש בשירת מלאכים העליונים שאומרים קו"כ ואיך שבמלים בתכלית באוא"ס כ"ה. ואח"כ בק"ש בפסוק שמע ישראל (שהוא שירת הנשמות) בענין אחדות ה' מצד העולמות. איך שהוא אחד כו' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם בבחינת יחיד ממש כו' כמ"ש במ"א באריכות. ובכשכמל"ז איך שכל ההתהוות העולמות וחיותן הוא רק מכחי' שם דכבוד מל' שהיא בחי' הארה דהארה דהארה בלבד כו'. ובכ"ז יתבונן באריכות ההתבוננו' בפרטיות דוקא להכין הדבר היטב ובהתקשרות והעמקת הדעת שיוקלט ויונה הענין היטב במוחו ויתפעל בלבו מהטוב וההפלאה דאוא"ס שיתעורר בכחי' אהבה ורצוא בחפיצה וחשיקה לדבקה כו' ית'. ולא ירצה כשום דבר זר ח"ו. כ"א בכחי' רצון א' לה' ית' כו'. וכאחבה זו יהי' אצלו קיום התומ"צ בכחי' חיות פנימי ועצמי כו' ויהי' בכחי' קירוב לאלקות בכל עניניו כו'.

קיצור : יבאר שע"י העבודה בתפלה יש חיות בקיום התום"צ.

יא. והנה בכדי לפתוח מוחו ולכו שיוכל לעבוד את ה' בתפלה. צריכים לזה הכנה בנפשו להיות כלי הראוי לקבל אור (וזה היא הסיבה מה שיש כמה שמתפעלים דוקא מההתבוננות בדרך כללית דוקא. וכשמתחיל בעת מעשה להתבונן בהענין בפרטיות יותר מתקרב לגמרי. והסיבה היא מפני שאינו מוכן בנפשו לקבל אור ואינו כלי לזה. ולזאת מההתבוננות בד"ב ה"ה מתפעל להיות שהוא בבחי' מקיף לבד וידוע דלגילוי אור בבחי' מקיף א"צ כלי. אבל כשמתבונן בפרטיות יותר שהוא הגילוי בבחי' פנימיות לזה צריכים כלי דוקא כו'). והכנה זו יש בה כמה פרטים. א) שצריך להסיר מדעתו כל סרדא שלא יסרד ויבלבל אותו בתפלה. שזהו משארז"ל לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים ויתפלל והיינו שלא ימהר להתפלל מיד בכואו מהחוי' (היינו מעניניו הנשמיים והחומרניים) אלא ישהה כשיעור שיסלק ויסור מאתו עניניו הקודמים שלא יבלבלו אותו (וכמ"ש פי' זה בשו"ע או"ח סי' צ'). ואם בד"ת ארו"ל אין עומדין להתפלל לא מתוך דין כו' אלא מתוך הלכה פסוקה כו'. כ"ש במילי דעלמא (ואף גם שאינו עוסק בעניני הויות העולם. מ"מ שלא בעת התפלה בעת שהוא פנוי מלימוד העין רואה והלב מהרהר בכמה דברים גשמיים ולא הרהורי רעים כ"א הרהורי דברים בעלמא) צריך להסירם מהלב לגמרי. ויכין א"ע להתפלל ובהכנה זו יתחיל ללבוש הפרוט. (ובזה יש רבים המתאוננים שאינם יכולים להסיר הפרדות מלבם. אמנם צריך האדם לשום אל לבו. הלא בעניניו הנשמיים כמו בשינה עד"מ ה"ה מסיר פרדת לבו וישן. הרי יש ביכולתו להסיר פרדותיו ודאגותיו בשביל ענין גשמי המוכרח לגופו. א"כ מכ"ש שיש ביכולתו לפעול כזאת בדבר הנוגע לנפשו ואם היתה חביבה עליו השעה דתפלה בקל הי' מסלק מלבבו כל דבר המסריד ומבלבל. ואם אינו בקל כ"כ יעשה חשבון בנפשו כנ"ל אם על דבר גשמי הנני פועל בעצמי להסיר המרדא כ"ש בדבר רוחני הנוגע לכל חיי נפשי כו'. ובכדומה מחשבות כאלו יפעול זאת. ובכלל זה ג"כ שיעמוד בתפלה על מקום אחד ולא ילך אנה ואנה. כי לבד מה שהחילוך בתפלה מבלבל הכוונה וההתבוננות. (ולא כאותן שמטעים א"ע ואומרים שדוקא בעת החילוך יכולים להתבונן בטוב יותר בהתרחבות המוח והלב. והוא טעות גמור שאין זה רק התרחבות הרוח החיצוני והרגש עצמי ואין בזה שום פנימיות. כי לאמיתת רוחב ההתבוננו' בבחי' פנימיות אדרבה החילוך מבלבל) הנה לבד זאת לא ימלש אשר בענינו יראה את כל הנעשה בבית ובחוי' ויסרד ויבלבל אותו. ולזאת צריך לעמוד במקום א' וישים דעתו ולכו אל התפלה לבד כו'. ב) אחר שלובשים הפרוט טוב להשוב קודם התפלה איזה ענין בדא"ח כחצי שעה או יותר (וג"כ בעמידה או בישיבה על מקום זו דוקא) ובוה יפתח מוחו ולכו שיהי' כלי ראוי לקבל כו'. ולפעמים טוב לעשות כזה גם קודם ברכת יוצר. ג) עוד זאת צריך האדם לפעול השפלות בעצמו וכמארז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש. והו"ע הכנעה ושפלות ע"י

שיהי' ממארי דחושבנא לחשוב היטב כל פרטי עניניו במחדו"ם אשר לא
 לה' המה שעיי"ו נתרחק מאלקות בתכלית הריחוק ומכ"ש שאינו כלי
 לאור ה' וקדושתו. וכמו דירת המלך שצריכה להיות מנוקה מכל מיאוס
 ולכלוך. משא"כ אם אינה מנוקה הרי אינה ראוי' להיות דירת המלך
 כו'. וכמו"כ הוא באדם שכאו"א צ"ל כלי ומשכן לאור ה' וקדושתו וכמ"ש
 ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל
 אחד ואחד כו'. וצריך להיות מנוקה ומזוכך מכל לכלוך ומיאוס הרע ואז
 הוא כלי ראוי לאור ה' כו'. משא"כ אם אינו מנוקה והיינו לבד זאת מה
 שמהות ועצמות הנה"ב הוא בתקפו כתולדתו אצלו ולא ניזון ממקומו
 עדיין. עוד זאת יש לו שליטה וממשלה בגופו להתלבש בשלשה לבושי'
 שהן מחדו"ם להתאווה תאוה ולהרהר בזה. וגם לדבר בדבר חמדת לבו
 ותאוותו. או בדברי ליצנות והוללות כו'. וכן במעשה כשעושה בפועל
 את חמדת ותאוה לבו אפי' בדברים המותרים כשעושה למלאות תאוה
 נפשו. או בדבר שהוא מותר ולא להכרח לו כלל כ"א לעדון ולתענוג
 להתענג בהם בתענוגי כנ"א כו'. וכמו"כ המתקעם בפועל שזהו ג"כ
 בכלל מעשה. וכ"ש כשעושה דבר מחמתו וכעסו כו'. שבכ"ז הרי נעשה
 מאוס ומלובלך ממש עד שאינו ראוי כלל להיות דירה ומשכן לאור ה'
 שישכון בתוכו כאשר צ"ל באמת שישכון בו האור בפנימיותו כו', ואדרבה
 נעשה מרכבה להיכלות הסומאה כו', ואף גם אם לומד תורה הרבה אין
 אור התורה מאיר בפנימיותו אדרבה הוא בבחי' גלות ושבי' אצלו, וכמו
 הנה"א שהוא בבחי' גלות ושבי' בהנה"ב שמקיפו ומסתירו מכל צד כמ"ש
 רשע מכתיר כו', והיינו דהתגברות התאוה דנה"ב וכן כל הלבושים
 צואים דנה"ב מלבישים את הנה"א ומסתירים ומכסים עליו עד שאינו
 יכול לצאת מתוך השבי' להתפלל אל ה' בבחי' דעת והתבוננות וכ"ש
 בבחי' פנימיות הלב שלמעלה מן הדעת וההתבוננות כו' ועיין מה שכתוב
 באגה"ק סי' ד' ד"ה אין ישראל ננאלין אלא כו' וכמו כן גם
 התורה שלומד הוא בבחי' גלות ושבי' אצלו שאין אור התורה פועל בו
 מאומה, אדרבה הקלי' והסמ"א דנה"ב מושלים ושולטים ויונקים
 ממנו שנעשה לו סה"מ כו', וכן גורם גלות השכינה למעלה להשפיע
 להיכלות הסמ"א (שהחיות האלקי הוא בבחי' גלות בהם כו') אשר שנאה
 נפשו ית' כמ"ש באגה"ת פ"ו ובאגה"ק ד"ה הנ"ל, ועמ"ש בסמ"ב פכ"ד
 ופכ"ט ופ"ל, וכאשר יעשה חשבון צדק הנ"ל בנפשו איש איש כפי אשר
 יודע את מכאוביו ופרטי נגעי נפשו, יתמרמר באמת בנפשו מאד מאד
 על כל הנ"ל ויהי' נכוה ושפל מאד בעיני נפשו וישבר רוחו בקרבו ויהי'
 בבחי' לב נשבר ונדכה באמת ואז נעשה כלי לאור ה' שישכון בתוכו
 כמ"ש מרום וקדוש אשכון את דכא כו', והנה ענין המרירות והשפלות
 הנ"ל צ"ל רק לעתים ובעת זמן המוכשר לזה, והזמן המסוגל לזה בד"כ
 הוא בתיקון חצות כמ"ש באגה"ת פ"ו (אבל א"צ בכל יום הנם שכזוהר כ'
 שככל לילה צ"ל ממארי דחושבנא וכ"נ ממארו"ל, אין עומדין להתפלל
 אלא מתוך כוכד ראש דמשמע שהוא בכ"י, היינו שרו"ל דברו בצדיקים
 שהם כצלמנו כדמותנו, ר"ל שהן כפי התנהגה בעולמות עליונים כן

ההנהגה בעולם הקטן שלו שמדת היום הוא אור שהוא בחי' שמחה וכמארו"ל אורה זו שמחה, ומדת לילה הוא בחי' דין, שבעבודה הו"ע מרירות ועצבות שמבחי' גבורות שפנפשו, ולכן צ"ל ממארי דחושבנא בכל לילה, אבל שאר כל אדם א"צ בכל לילה כ"א לעתים, וגם שיהי' ביחידות דוקא שלא בפני אדם, כי ידוע דתיקון חצות הוא התחלת ויסוד העבודה דכל היום, ולכן צ"ל בסתר כמו יסוד הכנין שהוא טמון בארץ כו') והעיקר בשעה שהוא עצב בלא"ה סמילי דעלמא כמ"ש בס"ש"ב פל"א, דמה שהוא עצב הוא שמזכירים אותו מלמעלה להיות כמארי דחושבנא כו' (אם לא מי שיש לו חסאים ועוונות ממש שצריך להמשיך עליו מרירות שכנפשו ע"י תעניות וסיגופים בכדי שיגיע ללכבו המיצר דחסאים שלו ויתמרמר ע"ז ויהי' בבחי' לב נשבר כו') ואחר מרירות הנ"ל ישמח נפשו בענינים המבוארים בס"ש"ב בפל"א ופל"ג וילמד דא"ה בכדי להתפלל בשמחה וכמ"ש עבדו את ה' בשמחה כו' כידוע. ד) ואם הכנות הנ"ל לא הועילו לנפשו להיות כלי ומכון לשבתו ית' (והיינו מפני שהחשבון הנ"ל לא נגע ללכבו כדבעי ולא נשברה לכבו באמת כו') צריך לעורר בתפלה ר"ר על נפשו איך שירדה מאיגרא רמה לכירא עמיקתא כו'. דלמעלה בשרשה ה"ה גבוה מאד למעלה מעלה משרש המלאכים והיתה עומדת תמיד כאהוי"ר כמ"ש הי' ה' אשר עמדתי לפני דאהוי"ר שלה הי' למעלה באין ערוך מהאהוי"ר דמלאכים, ובפרט כאשר ידוע דשרש שרשה הוא בבחי' פנימיות ועצמיות ואז"ס כ"ה כמ"ש כמ"א בארוכה, וירדה למטה ונתלכשה בגוף ונה"ב שגם עבודתה במוח ולב אינו בערך כלל לגבי עבודתה הקודמת כמו שהיתה למעלה, וגם ע"ז צריכה יגיעה רבה ועצומה, ובפרט מה שהורידה הוא ע"י מחדו"ם שלו הלא טובים שעיי"ז נאסרה ונקשרה בבחי' גלות בנה"ב עד שאינה יכולה כלל לעלות משם ולעבוד את ה' גם לאחר ריבוי יגיעה והכנה רבה הנ"ל, ונמצא שהרחמנות על הנפש גדול ועצום מאד, וע"ז אנו אומרים ברחמיך הרבים רחם עלינו ברחמיך דוקא כי אנו אין אנו יודעים כ"כ גדול הרחמנות מפני שאין אנו יודעים ומרגישים כ"כ מעלתה כמו שהיתה למעלה, וגם אין אנו מרגישים הירידה כ"כ כו', ולזאת אנו מבקשים ברחמיך הרבים שהכל גלוי וידוע לפניך רחם עלינו כו', ועיקר התעוררות ר"ר הוא בכרכת אהבת עולם כו', וזה בנקל לאדם לעורר ר"ר על נפשו שירגיש כנפשו את הרחמנות כו', וברית כרותה למדה"ר שאינה חוזרת ריקם מלפניו ית' וברחמיו המרובים ירחם עליו ויפתח מוחו ולבו לעבדו ית' באמת כו'. ה) והכנה פרטיות לתפלת שמו"ע בפרט הוא שיתכונן שהוא עומד לפני ממה"מ הקב"ה ומדבר לנוכח ברוך אתה ה' כו' אתה גבור כו' אתה קדוש כו' אתה חונן כו' השיבנו אבינו וכו', ובפרט כשיתכונן (בהתכוננות קצרה אבל בהתקשרות כו') בגדולת ורוממות הא"ס איך שכולא קמי' כלא גם המדרי' היותר עליונים וכמא' כ"ע אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח (ועמ"ש בפרד"ם בשער הצחצחות פאו"ב דאור קדמון אור מצוחצח אור צח הן ג' ראשי ראשין, ולפמ"ש"ש פ"ג הן בחי' ע"ם הגנוזות בעצמות ואז"ס שלפני הצמצום כו' כמ"ש בס"א) אוכם הוא קדם עה"ע, וכל

נהוראין מתחשכאין קמי' לפי שכולן הן בחי' אור בלבד שאין ערוך כלל וכלל לגבי העצמות, ועצמות המאור הוא בהתגלות שנמצא בכל מקום ומקום ממש (שאינו שייך בו ח"ו העלם ונילווי כלל וכלל כו' כמ"ש במ"א) ולפניו ית' וית' עומד ומתפלל (ויובן עפמ"ש במ"א בענין אתה הוא ה' לדרך אתה עשית כו') ומדבר לנוכח כו', וכשיתבונן בזה תפול עליו יראה גדולה ויהי' בבחי' כיפול פנימי בנפשו שזהו עיקר ענין שמו"ע שיהי' בבחי' כיפול דוקא וכמ"ש במ"א התפרש בין אופן העבודה דק"ש לאופן העבודה דשמו"ע.

קיצור: יבאר ה' הכנות אל העבודה דתפלה א) להסיר כל מחשבה ממילי דעלמא. ולעמוד במקום אחד. ב) לחשוב דא"ח כלבישת מו"ת. ג) לפעול השפלת עצמו ע"י מרירות. ד) לעורר ר"ר על נפשו. ה) להתבונן שעומד לפני עצמות א"ס כ"ה.

יב. אמנם יש כמה בנ"א שהגם שעומקים כדא"ח אינם כלים כלל לאור הדא"ח (ומכ"ש שאין להם חוש ההעמקה וההרגש שנת"ל בענין התכונות האמיתית דתפלה בכ' האופנים הנ"ל), והסימן ע"ו הוא שאין להם שום חפץ ותשוקה ללמוד דא"ח ולייגע ולהעמיק בזה, עם היות שמשותקים לשמוע דא"ח ויודעים ומתפעלים קצת מהענין וחוזרים מה ששומעים כ"פ, אבל ללמוד בעצמם ולייגע א"ע לידע את הענינים היטב להבינם על בוריים ומכ"ש לידע עמקות הענינים, היינו לידע כל ענין לעומקו כו' אינם חפצים כלל, גם כמה ששמעו אינם חפצים לידע ולהבין הדברים היטב כו', והלימוד כדא"ח הוא למשא כבדה להם ואינם מוצאים בזה שום תועלת לנפשם (וכן הוא האמת שאין להם שום תועלת בהלימוד מאחר שאינו מאיר להם שום אור בנפשם כו') ומוכן אשר רע ומר מאד חולי רעה זו, דאיש אשר אלה לו לבד שאין לו חיות באלקות, ומעט התפעלות שהי' לו כשמעו דא"ח ג"כ מתעלם ומסתלק ממנו במהרה ונשאר רק בחיצוניות הדברים לבד, וגם אינו שייך כלל להעבודה דתפלה כמוכן מכל מה שנת"ל, וממילא אין לו חיות בקיום התומ"צ ואינו מברר ומזכך כל מדותיו הטבעיים, הנה בכללותו הוא חיצוני מאד ואין לו שום הרגש פנימי בשום דבר, ולואת כל עשיית הטוב שלו אין לו יסוד נאמן, ועושה את הטוב רק מצד הרגילות לבר שמורגל בהנהגה זו (ויש בזה חילוקים באופן הרגילות אם הרגילות היא הרגלה טובה וחזקה ונעשה כעין השרשה בנפשו, והיינו מפני שהי' תמיד בין חבירים טובים ולא ראה את התיפך כ"כ וממילא הומשך והורגל בטוב ברגילות חזקה) ה"ה רחוק יותר מרע, ואם אין הרגילות כחזק כ"כ (מפני שהי' לו גם חבירים רעים ואם כי לא הי' כמותם אבל ראה את הרע ונמשך קצת כו') ה"ה קרוב יותר אל הרע, ויכול להיות שהטוב והרע (היינו בענינים קלים) ישכנו בו יחד, והחומר שלו הוא בתקפו כתולדתו בלי שום שינוי, ויכול להיות שיומשך זמן רב ולא יתגלה בו טבע חומר הרע מצד הרגילות בטוב, וכך יומשך וילך זמן רב, ויכול להיות גם כל ימיו, אבל ע"י איזה מקרה וסיבה יוכל להתגלות הרע בתקפו ח"ו, והנה הסיבה האמיתית

למחלה זו הוא מפני שלא הורגל מנעוריו ומקטנותו בעניני הסידות (כל"א ער איז נימ גיבאָרין אין דעם) והומרו גם ועב. ואח"כ סיבת ההתעוררות ללימוד דא"ח לא הי' ע"י התעוררות תשובה מקרב ולב עמוק. כ"א מצד שנראה לו הענין לטוב (עם איז גיפעלין דער ענין פון הסידות). ומכ"ש אם מצד איזה סיבה אחרת שהביאו לזה בתחלתו). ולכן עם היות שנמשך אח"ז ויש לו תשוקה לשמוע דא"ח ולחזור עליהם. מ"מ מאחר שלא הי' התעוררות תשובה כנ"ל ממילא אין לו לב נשבר (צוא ברעאכינקיים) אמיתי בעצם טבעו. וגם אם לפעמים פעל בו הדא"ח ששמע איזה התעוררות תשובה ונשבר לבו קצת הוא רק דרך מעבר לפי שעה לבד וחלף ועבר מיד שלא גשאר גם רשימה מזה. ואדרבה הוא איש שלם לגמרי בעצמו (גאנץ זייער בא זיך בלי שום צוא ברעאכינקיים), וע"כ קבלת דא"ח על השלמות הזאת לא יוקלם בפנימיות ועומק מוחו ולבו כלל רק דרך מעבר בעלמא כאדם ששומע ורואה ענין שחויץ ממנו שאינו מתאחד ואינו מתעצם עמו כלל וכלל. ואע"פ שנהנה ומתפעל לפי שעה הוא בחיצוניות לבד. היינו בחיצוניות נפשו ומחיצוניות הענין לבד. ומיד יתעלם והי' כלא הי' בו, והנה הרפואה האמיתית למחלה זו הוא שיכוא לידי התעוררות תשובה אמיתית מקרב ולב עמוק והי' נשבר טבעו החומרי בו (והיינו ע"י שייחד ע"ז שעה ארוכה לעתים קרובים להיות ממארי דחושבנא בכל עניני ח"נ שלו ובפרטי עניניו והילוכיו ובמחדו"מ אשר לא לה' המה כפי אשר יודע פרטי נגעיו ומכאוביו. וכשיאריך כזה ויעשה חשבון צדק בינו לבין קונו בו' וכמשנת"ל. ישבר רוחו בקרבו ויתעורר בתשובה בו', וגם ימגף א"ע בתעניתים (וביום התענית יעשה חשבון הנ"ל) ובשאר סיגופים בכדי לזכך חומרו (כל"א ער זאל ווערין בעצם איידעלער) (כי ע"י הסיגופים נפרד ממנו הרע שבו במעט מעט והו"ע מיעוט הלבו ודמו בו' כמ"ש במ"א, והי' מסוגל יותר להתעוררות תשובה וללב נשבר בו') גם יקבל ביטויים מזולתו וע"י הכיפוש מליק בו' גהורא דנשמתא בו' שהוא התגברות הצורה על החומר מצד שכירת החומר בו', ועי"ז יהי' כלי לאור אלקי שיאיר וישכון בפנימיות נפשו בו', כי אמיתית הכלי לאור פנימיות אלקות הוא הלב נשבר דוקא וכמא' אין מוסרין רזי תורה אלא למי שלכו דואג בקרבו, ומי שהוא לב דואג בעצם והו"ע מ"ש טבעית דהיינו צוא ברעאכינקיים אמיתית כטבע ה"ה כלי לאור ה' בו', אמנם כמ"כ יוכל לפעול בעצמו הלב נשבר ע"י ענינים הנ"ל, ולפ"ע שברון רוחו ולבו יהי' כלי לאור ה' שישכון בתוכו בו'.

קיצור: יבאר אשר ישנם העוסקים בדא"ח ואינם כלים לזה. ומפני העדר ההרגש ה"ה עוד שלמים בעיני עצמם. העצה לזה תשובה לשבור חומרו הגם.

יג. והנה יש עוד רעה הולי בכמה מאנ"ש גם בהעוכדים את ה' כמוחם ולכם כתפלה שמ"מ לא פעלו ישועות כנפשם בעבודתם לזכך ולתקן מדותיהם הטכעים ויש בהם כמה מדות רעות ומגונות מאד כאו"א לפי טבעו, ואמנם בעוכדי ה' כעבודה אמיתית בהעמקת הדעת

וההתקשרות בעצם האלקות שנת"ל, רחוק הדבר מאד שיהי' בהם מחלה זו, כי ההרגש האמיתי בעצם האלקות ה"ה מרגיש לעו"ז בכל חלקי הרע דנה"ט שהוא ההיפך ומנגד לאלקות, ואינו חפץ כלל בהרע ומתגבר עליו ומכניעו כו', ויותר ימצא זה בהעבודה באופן הב' בבחי' חיצונית דהיינו שההתקשרות היא בההשגה לבד והתפעלות הלכ היא מהבכנ כו' כנ"ל), וסיבת מחלה זו היא, כי הנה כלל גדול הוא בעבודה שהעובד צריך לידע כל פרטי חלקי רע שבו ומה הוא צריך לתקן (כי אינם שוים חלקי הרע דנה"ט בכאו"א, היינו מה שבו בהתגלות ובתוקף יותר, והוא לפי חלקו בהכידורים שבשביל זה עיקר ירידתו לעולם לבררם ולתקנם כו'), ובלעדי זאת אף אם רע בעיניו הרע שבו ולא ירצה בו כלל, מ"מ כ"ז שאינו יודע את הרע שלו בפרט לא יבוא התיקון בפועל, וזהו סיבת המחלה הנ"ל מה שגם אחר העבודה כתפלה יש בו מדות המזנוגות כמקודם הוא מפני כי בעבודתו בתפלה כשמתעורר באהבה לה' ולפי ערך החפץ והרצון לאלקות לפ"ע הזה לא ירצה בהרע ומדות מבעיים דנה"ב ועושה הסכם בנפשו שלא להמשך אחריהם כו', אבל כ"ז הוא רק על כללות הרע דנה"ב (כל"א ער וויים נאנץ גוט אז דער כלל איז זייער ניט גוט און ער וויל דאס זייער ניט באמת און מאכט א הסכם חזק כנפשו ער זאל ארויס פון רע און זיין נאך גוט), ואין זה פועל על הפרטים שבו, ולכן כשבא אח"כ לידי איזה מדה פרטיות כמו כעס וכדומה או לאיזה דבר תאוה וחמדה כו' לא ישלום ברוחו, וגם כמה ענינים עושה בהיסח הדעת כרגילותו וכמכעו ושוכח על ההסכם שעשה, והיינו כי מתחלה לא פעל בנפשו הכנעת המדה הפרטית ממש כו', והסכם הכללי אינו מועיל על הפרט וגם בעצמו אינו מתקיים כי אין לו כמה להאחו כו', (ובד"כ היא כמו כל ענין שהוא בדרך מקיף לבד ואינו שייך לפועל ממש ובפרט לענינים פרטים כו'), אך כשיודע המדה הפרטית בחלקי הרע שבו שצריך לתקן וכשמתעורר לכבו בתפלה הוא מכוין להתגבר ולהכניע מדה פרטית זו, אז הוא פועל את הטוב בנפשו להכניע ולכוף את המדה באמת דכאשר בא אח"כ לידי פרט זה ה"ה שולט ברוחו שלא לעשות בפועל מפני ההסכם החזק שעשה בעצמו בתפלה על הפרט הזה ויש לההסכם קיום שאינו שוכח עליו ופועל עליו שלא לעשות הדבר, וגם נחלש אצלו הרצון והחמדה או הסכע במדה זו, שהרי זאת היתה עבודתו בתפלה שלפ"ע החפץ והרצון באלקות כן הוא העדר רצונו בהרע כו' כנ"ל (ומוכן אשר לא בפעם אחת ושתיים יפועל על המדה להכניעה כ"א צריכים לייגע כמה פעמים בכמה תפלות על מדה א' פרטית עד שיפועל להכניעה כו').

קיצור: יבאר כי ישנם גם בין העובדים אשר לא פעלו כירור וזיכוך מדותיהם. והסיבה לזה העדר שימת לב על כל פרטי חלקי הרע גם בדקות, שזה בא ע"י יגיעה רבה דוקא בהרבה תפלות על מדה אחת.

יד. והנה הצעירים אשר עוד לא למדו דא"ח כל צרכן לידע פרטי עניני ההתכוננות על בוריים, לא יעלו כמעלת ההתכוננות לפני

עונתן, כי לא יוכלו להתבונן באריכות ההתבוננות בפרטיות ובפרט בהעמקת הדעת הנ"ל, כ"א ימעו א"ע בדמיונות שוא הן בהתבוננות והן בהתפעלות הלב, ויקלקלו בזה שירגילו עצמן להטעות א"ע, וממילא גם לאחר שילמדו וידעו להתבונן היטב יתפעלו מהכלל קודם שיספיקו להתבונן בהענין בפרטיות, כ"א צריכים תחלה ללמוד דא"ח עם חבריהם היודעים יותר מהם והיו מוכנעים אל הגדולים לקבל מהם, ויבחרו בענינים ללמוד אותם בעיון (לכד מה שצריכים ללמוד למיגרם) לייגע א"ע לדעת את ה' להכין היטב את הדברים לאשורם ועל כוריים, וזאת תהי' עבודתם בתפלה לאחר הכנה כללית שנת"ל בסעיף א' להסיר הטרדות כו', יתפללו בקביעות מקום מתוך הסידור במתינות גדולה ולכוין פי' המלות, ויהי' התפלה בקול קצת ובדבור מבורר שיצאו התיבות היטב, ויהיו התיבות חיים ומאירים להם מהרגש פי' התיבות, (וכן הגדולים שא"א להם להיות תמיד בעבודה בבחי' גדלות המוח והלב שנת"ל, יהי' לעתים התפלה באופן הנ"ל, אמנם לא יפסרו א"ע בזה כי ההכרח הוא להיות כמות ולב כנ"ל, הא' מצד עצם העבודה שצריך לעבוד את ה' בעבודה שכלב לעורר אהוי"ר אמיתיים בלבו לקיים המ"ע לאהוב את ה' ולראא מפניו כו' והוא ע"י התבוננות והעמקת הדעת כנ"ל. הב' שזה נוגע לכללות קיום התורה ומצות דאהבה מקור הרמ"ח מ"ע ויראה מקור שם"ה מל"ת שבלעדן אין להם קיום אמיתי כמ"ש במש"ב, וכזה דוקא יתקיים בו אור התורה וידיעת האלקות שיוקלט ויוחקק במוחו ולבו כו' כנ"ל, והג' שעי"ז דוקא יברר ויוכך את המדות טבעיים דנה"ב, שכהעדד העבודה דתפלה אינם מזדככים ומתתקנים כלל וכלל ונשאר הרע בתקפו כנ"ל באורך שתיקונם הוא בעבודה האמיתית דתפלה דוקא, אשר ע"ז תכלית בואו לעוה"ז לברר ולזכך את הנה"ב כו').

קיצור: יבאר אשר הצעירים שלא למדו הרכה דא"ח עלולים יותר לטעות, וע"כ יהיו נכנעים אל הזקנים וילמדו בעיון וכל עבודתם בתפלה יהי' כמבואר בסעי' א' של הה' הכנות הנ"ל בפרק י"א.

טו. אמנם זהו דבר השוה לכל נפש מישראל שכאו"א צריך לקבל עליו עומ"ש שלימה לידע בנפשו שיש לו אדון הוא ה' אלקינו שמייחד מלכותו ית' על כאו"א בפרט, וגם הוא צריך לקבל עול מלכותו ית' עליו ולהיות עבד נאמן אליו ית' (ולא עבד לזרים ח"ו הם הקליפות והסמ"א שמצד הנה"ב אפילו שעה אחת) ולעשות רצונו ית' בקיום התומ"צ בסו"מ וע"מ בפר"מ ובכל הענינים ודקדוקי סופרים הן בהנוגע לסו"מ והן בהנוגע לוע"מ, ויעיין האדם על עצמו תמיד בכל מדה ומדה שלו ובכל ענינים הנשמיים שלו שיהיו בישוב הדעת האלקי ע"פ התורה, ולא יסוּח דעתו אף רגע אחת לעשות דבר בלי דעת, כ"א יעיין ויפקח ויביט על כל פרט ופרט שלו, וכל איזה דבר רע שעשה מצד איזה מדה רעה יהי' נחקק ונרגש בנפשו ויעמוד נגד עיניו היינו שירע בעיניו המעשה אשר עשה ולא ישוב עוד לעשותה ח"ו, ויתאמץ לתקן מקור

הדבר הוא המדה רעה החומרית, והכא למהר מסייעין לו מלמעלה בסיוע שיש בה ממש ויפתח לו השי"ת פתח יתירה להאיר מוחו ולבו בתורתו ועבודתו ית'.

קיצור: יבאר כי קבלת עומ"ש היא דבר השווה לכל, וככה זה יוכל להשגיח על עצמו בכל פרטי עניניו לעקור כל מדה רעה, ולהרגיל א"ע בכל מדה טובה.

זו. והנה לטובת רבים מאנ"ש אעתיק בקצרה תוכן דברי ק' כ"ק אדמו"ר האמצעי זצוקללה"ה נ"ע זי"ע מש"כ בענין בעלי עסקים שא"א להם להתאריך בתפלה בכל ימי השבוע ובהכנה רבה לתפלה שנת"ל, יש להם דרך אחר והיינו כאשר ישימו אל לבם בכל בקר בעמדם אשר המה מכלים כל כח מוחם ולבבם בהבלי העולם עד שכמעט כל נפשם וחיותם מתקשרת בהבלי העסקים הסובבים עליהם מכל צד ופנה כמ"ש סבוני גם סכבוני כו', אזי ישכור לבו בקרבו ולא יגיל וישמח לדבר בעניני עסקיו קודם התפלה בהרחבת התנועה והתפשטות כו', ויתחזק ללמוד מעט לכה"פ קודם התפלה ויתפלל במתינות בהתכוננות בתיבות התפלה עצמן, ואם לא יתחזק בשעה זאת הרי מיד יפול בעסק המרדות שלא יועיל לו אז שום התכוננות כמ"ש יחוגו וינועו כשכור וכל חכמתם כו' שזה שעבוד העסקים שנק' שכרות ולא מיון שמכלכל המוח זהלב כו', ואי לזאת כשלא ישכח ויתכונן ככו' קודם התפלה מאד יתעורר ברחמים על נפשו, ויראה בכל עוז החלש יאמר גבור אני להתחזק ולעמוד על נפשו שעה זאת, וכל מה שיאריך בתפלה אפילו רגע יותר הרי זה כקונה חיים לנפשו על כל היום גם כי ילך בעסקיו יאיר בו רשימת הארה זאת מן מעט ההתקשרות שפעל בנפשו וכמ"ש גם כי אלך כו' לא אירא רע כי אתה עמדי, דרשימה זאת היא שומרת אותו גם בהיותו במרדת עסקיו שלא יהי' מרוחק מאלקות והיא המעלה אותו ומקרבו לאלקות בכל שעה שיפנה מעסקיו, ומה גם בהגיע לידי איזה מצוה כצדקה וכיוצא בזה שיכול לכונן בה לעשות נחת רוח ליוצרו כו' (ובענין קבלת עומ"ש הנ"ל הכל שוין לטובה כו').

קיצור: יבאר ההתכוננות לבעלי עסקים הטרודים כל ימיהם. ויעוררם לעשות חוק קבוע ללמוד קודם התפלה, אשר רשימה זו תפעול על ההנהגה בכל היום, ותתן חיות בקיום המצות.

יו. והנני להזכיר מה שנצטוינו בהלכות ת"ת וכ"ק אדמו"ר האמצעי זצוקללה"ה נ"ע זי"ע האריך בזה בכמה מכתביו ובהקדמתו להשו"ע שכאו"א ממש (גם מי שדעתו יפה כלמוד הטוב בגמ' ומפרשי' ופוסקים הראשונים והאחרונים ולזכור כל מה שלומד) מחויב ללמוד תהלכות פסוקות הצריכות למעשה, ולזאת צריך כאו"א ללמוד שו"ע אדמו"ר זצוקללה"ה נ"ע זי"ע חלק או"ח מתחלתו ועד סופו (שיש בו בכל הלכה והלכה גם מעמה בטוב מעם ודעת בדרך קצרה) ויעשה כאו"א זמן

קבוע בכל יום ללמוד ולחזור שו"ע הנ"ל לידע את המעשה אשר יעשה בכל הענינים הנוגעים לחיי נפשו כו' וגם לקבוע שעה מיוחדת בכל יום (והזמן המסוגל יותר הוא בלילה אחר תפלת ערבית) ללמוד ספרי מוסר שנבנו על המדרשים והאגדות ומאמרי הוזהר לעורר את הלב לאהבת ה' ולתורתו ועבודתו ית'.

קיצור: יזכיר את אשר נצטוינו בהל' ת"ת לעשות קביעות על לימוד שו"ע למען לידע את המעשה אשר יעשון.

ית. הנה ביארתי לפניכם הכרח העבודה בתפלה הנוגע מאד לכל אחד ואחד בחיי נפשו ממש, ואיך ומה הוא אופן העבודה בתפלה ע"פ תורת אמת אשר הנחילנו כ"ק אבותינו אדמו"ר זצוקללה"ה נכג"מ זכותם יגן עלינו, ואתם אהובי אחיי ורעיי שימו לבבכם היטב אל כל הדברים הנ"ל ותחוסו על נפשכם ללמוד לדעת את ה' בלימוד הטוב בעיון לידע הדברים על בוריים היטב, אבל יהי' הלימוד ע"מ לעשות דוקא היינו לעבוד את ה' בלימוד הזה כעבודה אמיתית שכמוה ולב בתפלה לפעול ישועות בנפשם לברר ולזכך את המדות טבעיים ולהוסיף אור וחיות בקיום התומ"צ. והי' לבבנו שלם ואמת עם ה' אלקינו בכל פרט ופרט, והשית"ת יהי' בעזרינו ויאיר עינינו באור אמיתית תורתו ועבודתו יתברך, אמן כן יהי רצון.

קיצור: יזהיר במאד כי הלימוד יהי' ע"מ לעשות, והיינו ע"י העבודה בתפלה הנותן חיות בקיום התומ"צ בפומ"מ.